

ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ত প্ৰতিবেদনযোগ্য

অন্তৰ্নিহিত ন্যায়বিচাৰ

[২০২৪] ২ এছ. চি. আৰ. ৭৫৮:২০২৪ আই এন এছ চি ১৪৫

মেচাৰ্চ ব্ৰহ্মপুত্ৰ কংক্ৰিট পাইপ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ ইত্যাদি।

অসম ৰাজ্যিক বিদ্যুৎ পৰিষদ আৰু অন্যান্য

(সানমিহলি আবেদন (অসামৰিক) সংখ্যা ২০২২ চনৰ ২০৪৫)

(২০২০ চনৰ প্ৰতিকাৰক আবেদন (দেৱানী) ডায়েৰী নম্বৰ ২৩৮২৮)ত

(২০১৯ চনৰ পুনৰীক্ষণ আবেদন (অসামৰিক) সংখ্যা ৭৮৯) ত

(২০১৬ চনৰ দেৱানী আপীল নম্বৰ ৮৪৫০) ত

২৬ ফেব্ৰুৱাৰী ২০২৪

অনিৰুদ্ধ বোস, ন্যায়াধীশ

আপীলকাৰী হ'ল এই আদালতৰ পঞ্জীয়কৰ (J-IV)ৰ পৰা ৩১.১০.২০২২ তাৰিখে জাৰি কৰা আদেশত ক্ষুদ্ৰ হোৱা প্ৰতিষ্ঠানসমূহ, যিয়ে তেওঁলোকৰ "প্ৰতিকাৰক আবেদন"ৰ পঞ্জীয়ন অস্বীকাৰ কৰিছিল। তথ্যগত আৰু আইনী ভিত্তিত দাখিল কৰা ছখন একে ধৰণৰ আবেদনৰ ক্ষেত্ৰত ব্ৰহ্মপুত্ৰ কংক্ৰিট পাইপ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজৰ দ্বাৰা দাখিল কৰা ২০২২ চনৰ সানমিহলি আবেদন সংখ্যা ২০৪৫-ত আপীলকাৰীয়ে দাখিল কৰা আদেশকে ধৰি এইটো এটা সাধাৰণ আদেশ আছিল। এই আপীলসমূহ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ আদেশ, ২০১৩-ৰ পঞ্চদশ আদেশৰ ৫নং নিয়মৰ অধীনত দাখিল কৰা হৈছে। এই ৰায়দানত আমি সানমিহলি বিষয়ত কৰা অনুৰোধ আৰু ৰায়ৰ কথা উল্লেখ কৰিম। ২০২২ চনৰ আবেদন সংখ্যা ২০৪৫-ক মুখ্য বিষয় হিচাপে গণ্য কৰা হ'ব। উক্ত নিয়মটোত কোৱা হৈছে:-

আদেশ পঞ্চদশ

সাধাৰণভাৱে আবেদনসমূহ

৫. যদিহে কোনো যুক্তিসংগত কাৰণ প্ৰকাশ নকৰে, তুচ্ছ বা কলংকিত বিষয় থাকে তেন্তে পঞ্জীয়কে আবেদন গ্ৰহণ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিব পাৰে। কিন্তু আবেদনকাৰীয়ে এই অস্বীকাৰৰ বিৰুদ্ধে আদেশৰ পোন্ধৰ দিনৰ ভিতৰত প্ৰস্তাৱৰ জৰিয়তে আদালতত আবেদন কৰিব পাৰে।

২. আমাৰ সন্মুখত আপীলৰ অধীনত থকা পঞ্জীয়কৰ আদেশত কোৱা হৈছে:-

পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা মেচাৰ্ছ নুলি আৰু নুলি, অধিবক্তাই দাখিল কৰা ১৮.১২.২০১৯ তাৰিখৰ ৰায়দানৰ বিৰুদ্ধে, পৰ্যালোচনা আবেদনত গৃহীত প্ৰতিকাৰক আবেদনসমূহ, মুকলি আদালতত শুনানি গ্ৰহণ কৰি নিষ্পত্তি কৰা হয়।

এই সন্দৰ্ভত প্ৰাসংগিক আদেশ ২ (১), আদেশ উচ্চতম ন্যায়ালয় আদেশ, ২০১৩-ত তলত দিয়াধৰণে উল্লেখ আছে:

“আবেদনকাৰীয়ে প্ৰতিকাৰক আবেদনত বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিব লাগিব যে তাত উল্লেখ কৰা কাৰণবোৰ পুনৰীক্ষণ আবেদনত লোৱা হৈছিল আৰু ইয়াক জাননী জাৰি কৰি নাকচ কৰা হৈছিল।”

যিহেতু উপৰোক্ত পুনৰীক্ষণ আবেদনসমূহ মুক্ত আদালতত নিষ্পত্তি কৰা হৈছিল আৰু জাননী জাৰি কৰণৰ দ্বাৰা নহয়, সেয়েহে ওপৰত উল্লেখ কৰা প্ৰতিকাৰক আবেদনসমূহ পঞ্জীয়নৰ বাবে নাকচ কৰা হয় আৰু উচ্চতম ন্যায়ালয় নিয়ম, ২০১৩-ৰ পঞ্চদশ আদেশৰ ৫ নং নিয়মৰ অধীনত দাখিল কৰা হয়।

সেই অনুসৰি উকীলক জনোৱা হওক।”

৩. অৱশেষত পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা আদেশ গৃহীত হোৱা বিবাদৰ উৎপত্তিৰ সৈতে আপীলকাৰীয়ে “ক্ষুদ্ৰ আৰু আনুষংগিক উদ্যোগ বিলম্বিত ধন পৰিশোধৰ সূত আইন, ১৯৯৩” (১৯৯৩ চনৰ আইন)ৰ অধীনত দাখিল কৰা মামলাৰ ৰক্ষণাবেক্ষণযোগ্যতাৰ সৈতে জড়িত)। অসমৰ তিনিচুকীয়াৰ জ্যেষ্ঠ সংমণ্ডলৰ দেৱানী ন্যায়াধীশে (বিচাৰ আদালত) আপীলকাৰীৰ গোচৰটো ডিক্ৰী কৰিছিল যদিও প্ৰধানকৈ গোচৰটো ৰক্ষণাবেক্ষণযোগ্য নহয় বুলি অভিযোগ উত্থাপন

কৰি উচ্চ ন্যায়ালয়ে খাৰিজ কৰে। ৰায়ৰ পুনৰীক্ষণ আবেদনো বিফল হৈছিল আৰু মুক্ত ৰায় শুনানিৰ পিছত ১৮.১২.২০১৯ ত পুনৰীক্ষণ আবেদনখন নাকচ কৰা হৈছিল। এই ৰায়দানত আমি আবেদনকাৰীসকলৰ প্ৰতিকাৰক আবেদনসমূহ গ্ৰহণ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰা পঞ্জীয়কৰ ৰায়ৰ বৈধতাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিম।

৪. ১৯৯৩ চনৰ আইনখনৰ পূৰ্বে এক অধ্যাদেশৰ জৰিয়তে কিছুমান ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগক বিলম্বিত পৰিশোধৰ ওপৰত সুত দাবী কৰা কৰাৰ অনুমতি দিয়া হৈছিল। সেই অধ্যাদেশ ২৩.০৯.১৯৯২ ত জাৰি কৰা হৈছিল। এই অধ্যাদেশেই পৰৱৰ্তী সময়ত উপৰোক্ত আইনলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছিল।

অধ্যাদেশ জাৰি কৰাৰ পূৰ্বে কৰা চুক্তিৰ অধীনত কৰা বিলম্বিত ধন পৰিশোধৰ ক্ষেত্ৰত উক্ত আইনখনৰ অধীনত সুতৰ বাবে গোচৰ তৰাৰ অধিকাৰ পূৰ্বৱৰ্তীভাৱে প্ৰযোজ্য হ'ব পাৰে নেকি বুলিও এটা প্ৰশ্নৰ উত্থাপন হৈছিল।

গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ এখন পূৰ্ণাংগ বিচাৰপীঠে এইবুলি মত প্ৰকাশ কৰি কৈছিল যে উক্ত বিধিৰ অধীনত সুত দাবী কৰাৰ অধিকাৰ ২৩.০৯.১৯৯২ ৰ আগতে সম্পন্ন কৰা চুক্তিলৈ সম্প্ৰসাৰিত নহ'ব।

৫. এই ৰায়দানত, আমি মুখ্য বিষয়ত আপীলকাৰীয়ে দাখিল কৰা আবেদনত জড়িত বাস্তৱিক স্থিতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিম। ইয়াৰ মোকদ্দমা অৱশেষত এই আদালত পালেহি আৰু ২৩.০১.২০১৯ ত প্ৰদান কৰা ৰায়দানত তিনিজন বিচাৰকেই এই সিদ্ধান্তত উপনীত হৈছিল যে সুতৰ বাবে মোকদ্দমা আৰম্ভ কৰাৰ সামগ্ৰিক তাৰিখ নিৰ্ভৰ কৰিব যোগান ধৰোঁতাই উক্ত বিধি কাৰ্যকৰীকৰণলৈ অহাৰ পিছত বিতৰণ কৰিছিল নে নাই তাৰ ওপৰত। যদি সেইটোৱে হয়, তিনিজন বিচাৰকৰ মতেই বিলম্বিত সুত উদ্ধাৰৰ বাবে দাখিল কৰা গোচৰ বহনযোগ্য হ'ব। আপীলকাৰীৰ গোচৰত তিনিজনীয়া বিচাৰপীঠে বিধিখন কাৰ্যকৰী হোৱাৰ পিছত কোনো ধৰণৰ যোগান ধৰাৰ কোনো প্ৰমাণ পোৱা নাই। আপীলকাৰীয়ে ২৩.০৯.১৯৯২ চনৰ পিছৰ বিলৰ তাৰিখক ভিত্তি হিচাপে ল'বলৈ বিচাৰিছিল। কিন্তু আদালতে এই কথাত সন্তুষ্ট হোৱা নাছিল যে সেই তাৰিখৰ পিছত সামগ্ৰী যোগান ধৰা হৈছিল যাৰ ফলত ধন পৰিশোধ কৰাত পলম হোৱাৰ বাবে দাবী কৰা সুতত প্ৰভাৱ পৰিছিল।

৬. আমি ইতিমধ্যে ইংগিত দিয়াৰ দৰে, এই আদালতৰ তিনিজনীয়া বিচাৰপীঠে তথ্যত কোনো স্পষ্ট ত্ৰুটি বিচাৰি নাপাই মৌখিক শুনানিৰ পিছতে মুক্ত

আদালতত পুনৰীক্ষণ আবেদনখন নাকচ কৰিছিল। ইয়াৰ পিছতে প্ৰতিকাৰক আবেদন দাখিল কৰা হৈছিল আৰু সেই আবেদনহে এই ৰায়টোৰ সৈতে জড়িত।

৭. ভাৰতৰ সংবিধান বা আন যিকোনো বিধিবদ্ধ ব্যৱস্থাৰ অধীনত, ২০১৩ চনত কৰা নিয়মৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা বাহিৰে এই আদালতৰ প্ৰতিকাৰক আবেদন গ্ৰহণৰ কোনো নিৰ্দিষ্ট অধিকাৰ নাই। উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ নিয়মাৱলী ২০১৩ ত প্ৰতিকাৰক আবেদন দাখিল কৰাৰ পদ্ধতিৰ ৰূপৰেখা দাঙি ধৰা হৈছে। সেই বিষয়ে এই ৰায়দানৰ পিছৰ ফালে আলোচনা কৰা হ'ব। ভাৰতীয় সংবিধানৰ ১৩৭ নং অনুচ্ছেদত ন্যায়ালয়ক নিজৰ ৰায় বা আদেশ পুনৰীক্ষণ কৰাৰ কৰ্তৃত্ব দিয়া হৈছে। সংবিধানৰ ১৪৫ নং অনুচ্ছেদে এই ন্যায়ালয়ক ন্যায়ালয়ৰ সাধাৰণ নিয়ম আৰু পদ্ধতি নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে নিয়ম প্ৰস্তুত কৰাৰ ক্ষমতা প্ৰদান কৰিছে। উক্ত অনুচ্ছেদ দুটাত কোৱা হৈছে:

“ ১৩৭ : উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ দ্বাৰা ৰায় বা আদেশৰ পুনৰীক্ষণ

সংসদৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত কৰা যিকোনো আইনৰ ব্যৱস্থা বা ১৪৫ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত প্ৰস্তুত কৰা যিকোনো নিয়মৰ অধীনত, উচ্চতম ন্যায়ালয়ে ন্যায়ালয়খনৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা যিকোনো ৰায় বা আদেশৰ পুনৰীক্ষণ কৰিব পাৰিব।

১৪৫ : আদালতৰ নিয়ম ইত্যাদি

(১) সংসদৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত কৰা যিকোনো আইনৰ ব্যৱস্থাৰ অধীনত, উচ্চতম ন্যায়ালয়ে সময়ে সময়ে ৰাষ্ট্ৰপতিৰ অনুমোদনৰ দ্বাৰা ন্যায়ালয়ৰ সাধাৰণ নিয়মাৱলী আৰু পদ্ধতি নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে নিয়ম প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে, যাৰ ভিতৰত আছে-

(ক) আদালতৰ সন্মুখত অনুশীলন কৰা ব্যক্তিসকলৰ বিষয়ে নিয়ম;

(খ) আদালতত আবেদন দাখিল কৰাৰ সময়কে ধৰি আপীল আৰু অন্যান্য বিষয়ৰ শুনানিৰ বাবে প্ৰক্ৰিয়া সম্পৰ্কে নিয়ম;

(গ) অনুচ্ছেদ ১৩৯-এৰ অধীনত তৃতীয় খণ্ডই প্ৰদান কৰা যিকোনো অধিকাৰ বলবৎ কৰাৰ বাবে আদালতত কাৰ্য্যবিধিৰ বাবে নিয়ম; ১৩৯-এ অনুচ্ছেদৰ অধীনত আদালতত কাৰ্য্যকলাপ সম্পৰ্কে নিয়ম;

(ঘ) অনুচ্ছেদ ১৩৪ ৰ দফা (১) ৰ উপধাৰা (গ) ৰ সাপেক্ষত আপীলসমূহ গ্ৰহণ কৰাৰ সম্পৰ্কে নিয়ম;

(ঙ) আদালতে দিয়া যিকোনো ৰায় বা আদেশ পুনৰীক্ষণ কৰিব পৰা চৰ্তসমূহ সম্পৰ্কে নিয়ম আৰু আদালতত পৰ্যালোচনাৰ আবেদন দাখিল কৰাৰ সময়সীমাকে ধৰি এনে পৰ্যালোচনাৰ পদ্ধতি।

(চ) আদালতত যিকোনো কাৰ্য্যবিধিৰ সৈতে জড়িত খৰচ সম্পৰ্কে নিয়ম আৰু সেইমতে এনে কাৰ্য্যবিধিৰ বাবে আদায় কৰিবলগীয়া মাচুল।

(ছ) জামিন প্ৰদান সম্পৰ্কীয় নিয়ম;

(জ) কাৰ্য্যকলাপ স্থগিত সম্পৰ্কীয় নিয়ম;

(ঝ) আদালতৰ আগত অৰ্থহীন বা কষ্টদায়ক বা পলম কৰাৰ উদ্দেশ্যে অনা যিকোনো আবেদনৰ সাৰাংশ নিৰ্ণয়ৰ ব্যৱস্থা কৰা নিয়ম;

(ঞ) ৩১৭ নং অনুচ্ছেদৰ দফা (১)ত উল্লেখ কৰা অনুসন্ধানৰ পদ্ধতি সম্পৰ্কে নিয়ম।

(২) দফা (৩)ৰ বিধানৰ অধীনত এই অনুচ্ছেদৰ অধীনত কৰা নিয়মসমূহে যিকোনো উদ্দেশ্যত বহিবলগীয়া ন্যায়াধীশৰ নূন্যতম সংখ্যা নিৰ্ধাৰণ কৰিব পাৰে আৰু একক ন্যায়াধীশ আৰু বিভাগীয় আদালতৰ ক্ষমতাৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰে।

(৩) এই সংবিধানৰ ব্যাখ্যা সম্পৰ্কে আইনৰ প্ৰশ্নৰ সৈতে জড়িত যিকোনো গোচৰৰ সিদ্ধান্ত লোৱাৰ উদ্দেশ্যে বা ১৪৩ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত যিকোনো প্ৰসংগৰ শুনানি লোৱাৰ উদ্দেশ্যে বহা নূন্যতম ন্যায়াধীশৰ সংখ্যা হ'ব পাঁচজনঃ

অৱশ্যে, য'ত ১৩২ নং অনুচ্ছেদৰ বাহিৰে এই অধ্যায়ৰ যিকোনো ব্যৱস্থাৰ অধীনত আপীলৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰা আদালতত পাঁচজনতকৈ কম ন্যায়াধীশ থাকে আৰু আদালতৰ আপীলৰ শুনানিৰ সময়ত সন্তুষ্ট হয় যে আপীলটোত এই সংবিধানৰ ব্যাখ্যা সম্পৰ্কে আইনৰ প্ৰশ্ন জড়িত আছে যাৰ নিৰ্ণয় আপীলৰ নিষ্পত্তিৰ বাবে প্ৰয়োজনীয়, এনে আদালতে এনে প্ৰশ্নৰ সৈতে জড়িত যিকোনো গোচৰৰ সিদ্ধান্ত লোৱাৰ উদ্দেশ্যে এই দফাৰ দ্বাৰা প্ৰয়োজনীয় হিচাপে গঠন কৰা আদালতলৈ মতামতৰ বাবে প্ৰশ্নটো প্ৰেৰণ কৰিব আৰু

মতামত লাভ কৰাৰ পিছত এনে মতামতৰ সৈতে সংগতি ৰাখি আপীলটো নিষ্পত্তি কৰিব।

(৪) মুকলি আদালতৰ বাহিৰে উচ্চতম ন্যায়ালয়ে কোনো ৰায় প্ৰদান কৰিব নোৱাৰিব আৰু মুকলি আদালতত প্ৰদান কৰা মতামতৰ বাহিৰে ১৪৩ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত কোনো প্ৰতিবেদন প্ৰদান কৰা নহ'ব।

(৫) গোচৰৰ শুনানিৰ সময়ত উপস্থিত থকা বিচাৰকসকলৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠতাৰ সন্মতি অবিহনে উচ্চতম ন্যায়ালয়ে কোনো ৰায় বা মতামত প্ৰদান কৰিব নোৱাৰিব। কিন্তু এই দফাটোৱে মতানৈক্য প্ৰকাশ কৰা ন্যায়াধীশক বিৰোধী ৰায় বা মতামত দিবলৈ বাধা নিদিয়ে।

৪. ৰূপা অশোক হুৰা বনাম অশোক হুৰা আৰু আন এজন (২০০২, ৪, এচ চি চি, ৩৮৮) ৰ গোচৰত এই আদালতৰ এখন পাঁচজনীয়া সাংবিধানিক বিচাৰপীঠে "কিউৰেটিভ পিটিচন" (প্ৰতিকাৰক আবেদন) শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰিছিল। এই আদালতে উক্ত ৰায়টোত মত প্ৰকাশ কৰিছিল যে আদালতৰ প্ৰক্ৰিয়া অপব্যৱহাৰ প্ৰতিৰোধ কৰিবলৈ আৰু ন্যায়ৰ সম্পূৰ্ণ অপব্যৱহাৰ নিৰাময় কৰিবলৈ, উচ্চতম ন্যায়ালয়ে ইয়াৰ অন্তৰ্নিহিত ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি ইয়াৰ ৰায়সমূহ পুনৰ বিবেচনা কৰিব পাৰে। এই অন্তৰ্নিহিত ক্ষমতা বা অধিকাৰ ক্ষেত্ৰ ভাৰতৰ সংবিধানৰ ১২৯ আৰু ১৪২ নং অনুচ্ছেদত দেখা পোৱা গৈছিল। এই ৰায়দানত এইটো অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছিল:-

"৫০. পৰৱৰ্তী পদক্ষেপটো হৈছে এই আদালতৰ অন্তৰ্নিহিত ক্ষমতাৰ অধীনত এনে এক প্ৰতিকাৰক আবেদন গ্ৰহণ কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তা নিৰ্দিষ্ট কৰা যাতে অন্তৰ্নিহিত ক্ষমতাৰ অধীনত প্ৰতিকাৰক আবেদনৰ ৰূপত পুনৰায় পুনৰীক্ষণ আবেদন দাখিলৰ চল অহাৰ দ্বাৰা মুকলি নহয়। এইটো সাধাৰণ কথা যে অতিশয় শক্তিশালী ভিত্তি নাথাকিলে আদালতে এই আদালতৰ আদেশৰ পুনৰ বিবেচনা বিচাৰি কৰা আবেদন গ্ৰহণ কৰা উচিত নহয়, যিটো পুনৰীক্ষণ আবেদন খাৰিজ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত ইতিমধ্যে চূড়ান্ত হৈ পৰিছে। এনে আবেদন গ্ৰহণ কৰিব পৰা সকলো ভিত্তি গণনা কৰাটো বাঞ্ছনীয় নহয় বা সম্ভৱো নহয়।

৫১. তথাপিও আমি বিশ্বাস কৰোঁ যে এজন আবেদনকাৰী এক্স ডেবিটো জাষ্টিচিয়া সকাহৰ অধিকাৰী হ'ব যদিহে তেওঁ প্ৰমাণ কৰিব পাৰে যে স্বাভাৱিক ন্যায়ৰ নীতি উলংঘা কৰা, যেনে গোচৰৰ পক্ষ নহ'লেও ৰায়দানৰ দ্বাৰা তেওঁলোকৰ স্বাৰ্থত বিৰূপ প্ৰভাৱ পৰা, বা পক্ষ হোৱা কিন্তু কাৰ্যবিধিৰ জাননী

প্ৰদান নকৰা আৰু বিষয়টো তেওঁৰ জাননী থকাৰ দৰে গ্ৰহণ কৰা হৈছিল আৰু (২) কাৰ্য্যবিধিৰ এজন বিদ্বান ন্যায়াধীশে বিষয় বা পক্ষসমূহৰ সৈতে তেওঁলোকৰ সম্পৰ্ক প্ৰকাশ কৰাত ব্যৰ্থ হোৱাৰ ফলত পক্ষপাতিত্বৰ আশংকা সৃষ্টি হয় আৰু ৰায়দানে আবেদনকাৰীৰ ওপৰত বিৰূপ প্ৰভাৱ পেলায়।

৫২. আবেদনকাৰীয়ে প্ৰতিকাৰক আবেদনত বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিব যে তাত উল্লেখ কৰা কাৰণবোৰ পুনৰীক্ষণ আবেদনত লোৱা হৈছিল আৰু ইয়াক জাননী জাৰিকৰণৰ দ্বাৰা নাকচ কৰা হৈছিল। প্ৰতিকাৰক আবেদনত উপৰোক্ত প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণৰ সন্দৰ্ভত এজন জ্যেষ্ঠ উকীলৰ দ্বাৰা প্ৰমাণপত্ৰ থাকিব।

৫৩. আমাৰ অভিমত যে সীমিত ভিত্তিত হ'লেও যিহেতু বিষয়টো এই ন্যায়ালয়ৰ এক চূড়ান্ত ৰায়ৰ পুনৰ পৰীক্ষাৰ সৈতে সম্পৰ্কিত, প্ৰতিকাৰক আবেদনখন প্ৰথমে তিনিজন জ্যেষ্ঠতম ন্যায়াধীশৰ এখন বিচাৰপীঠলৈ প্ৰেৰণ কৰা হওক আৰু লগতে ৰায় প্ৰদান কৰা ন্যায়াধীশসকললৈ যাৰ ৰায়ৰ বিপক্ষে এই অভিযোগ অনা হৈছে, যদিহে তেওঁলোক উপলব্ধ থাকে। যেতিয়া এই বিচাৰপীঠৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ বিদ্বান ন্যায়াধীশসকলে এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে বিষয়টো বিচাৰপীঠত বিবেচনা কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে তেন্তে গোচৰটো একেখন বিচাৰপীঠতে (যিমান দূৰ সম্ভৱ) তালিকাভুক্ত কৰিব লাগে যিয়ে এক উপযুক্ত ৰায় প্ৰদান কৰিব পাৰিব। আবেদনৰ বিবেচনাৰ যিকোনো পৰ্যায়ত বিচাৰপীঠে জ্যেষ্ঠ পৰামৰ্শদাতা এজনক এমিকাছ কিউৰী হিচাপে সাহায্য প্ৰদান কৰিবলৈ ক'ব পাৰিব। বিচাৰপীঠে যিকোনো পৰ্যায়ত আবেদনখন কোনো গুৰুত্বহীন আৰু কষ্টদায়ক বুলি গণ্য কৰিলে বিচাৰপীঠখনে আবেদনকাৰীৰ ওপৰত দৃষ্টান্তমূলক ব্যয় আৰোপ কৰিব পাৰিব।

৫৪. বৰ্তমানৰ লেখ আবেদনৰ ক্ষেত্ৰত, পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ে তাৰ প্ৰক্ৰিয়া আগবঢ়াই নিব যদিও সেইবোৰ পুনৰীক্ষণ আবেদনত বিশেষভাৱে বিবেচনা কৰা হৈছিল আৰু আবেদনবোৰ জাননী জাৰিকৰণৰ দ্বাৰা নাকচ কৰা হৈছিল বুলি কোনো অভিমত নাই।”

৯. ৰায়দানৰ ওপৰোক্ত অংশবোৰৰ পৰা এইটো স্পষ্ট হ'ব যে, প্ৰতিকাৰক আবেদন দাখিল কৰাৰ এটা পূৰ্বচৰ্ত হ'ল যে আবেদনকাৰীয়ে বিশেষভাৱে স্পষ্ট কৰিব লাগিব যে এনে আবেদনত উল্লেখ কৰা কাৰণবোৰ পুনৰীক্ষণ আবেদনত লোৱা হৈছিল আৰু ইয়াক জাননী জাৰিকৰণৰ দ্বাৰা নাকচ কৰা হৈছিল। প্ৰতিবেদনখনৰ ৫২ নং অনুচ্ছেদত এই কথা উল্লেখ কৰা হৈছে। যিবোৰ ভিত্তিত

এক প্রতিকারক আবেদন দাখিল কৰিব পাৰি সেইবোৰ ৰূপা অশোক হুৰা (ওপৰত উল্লেখ কৰা) গোচৰৰ প্ৰতিবেদনৰ ৫১ নং অনুচ্ছেদত উল্লেখ কৰা হৈছে। প্ৰতিকারক আবেদন দাখিল সম্পৰ্কীয় আদেশ ২০১৩ চনৰ নিয়মৰ আদেশ ৪৮-ত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। উপৰোক্ত নিয়মসমূহ, ইয়াৰ উপধাৰাসমূহৰ সৈতে তলত পুনৰোল্লেখ কৰা হ'ল:

আদেশ ৪৮

প্ৰতিকারক আবেদন

১. প্ৰতিকারক আবেদনসমূহ ১৯৯৭ চনৰ ৫০৯ নং লেখ আবেদন (গ) ত 'ৰূপা অশোক হুৰা বনাম অশোক হুৰা আৰু অন্যান্য' ৰ সংক্ৰান্তত ১০ এপ্ৰিল, ২০০২ তাৰিখে প্ৰদান কৰা ৰায়ৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হ'ব।

২. (১) আবেদনকাৰীয়ে প্ৰতিকারক আবেদনত বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিব যে তাত উল্লেখ কৰা কাৰণবোৰ পুনৰীক্ষণ আবেদনত লোৱা হৈছিল আৰু ইয়াক জাননী জাৰিকৰণৰ দ্বাৰা নাকচ কৰা হৈছিল।

(২) প্ৰতিকারক আবেদন এখন লগত জ্যেষ্ঠ উকীলৰ এখন প্ৰমাণপত্ৰ থাকিব যে আবেদনখনে ওপৰৰ গোচৰত নিৰ্ধাৰিত প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ কৰিছে।

(৩) প্ৰতিকারক আবেদনৰ সৈতে তথ্যত উল্লেখ থকা এজন অধিবক্তাৰ এইবুলি এখন প্ৰমাণপত্ৰ থাকিব লাগিব যে বিতৰ্কিত বিষয়টোৰ এইখন প্ৰথম প্ৰতিকারক আবেদন।

৩. পুনৰীক্ষণ আবেদনত ৰায় বা আদেশ দিয়াৰ তাৰিখৰ পৰা যুক্তিসংগত সময়ৰ ভিতৰত প্ৰতিকারক আবেদন দাখিল কৰিব লাগিব।

৪. (১) প্ৰতিকারক আবেদনখন প্ৰথমে তিনিজন জ্যেষ্ঠতম ন্যায়াধীশৰ এখন পীঠলৈ প্ৰেৰণ কৰা হ'ব লগতে উক্ত ৰায়দান কৰা ন্যায়াধীশসকললৈ যিসকলে প্ৰদান কৰা ৰায়দানৰ বিপক্ষে অভিযোগ অনা হৈছে, যদিহে তেওঁলোক উপলব্ধ থাকে।

(২) আদালতৰ দ্বাৰা অন্যথা নিৰ্দেশ নিদিয়ালৈকে, কোনো মৌখিক যুক্তি অবিহনে এক প্ৰতিকারক আবেদন জাননী জাৰিকৰণ দ্বাৰা নিষ্পত্তি কৰা হ'ব কিন্তু আবেদনকাৰীয়ে অতিৰিক্ত লিখিত যুক্তি তেওঁৰ আবেদনৰ সৈতে প্ৰদান কৰিব পাৰিব।

(৩) যদি বিচাৰপীঠৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠই এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে বিষয়টোৰ বিচাৰপীঠত মীমাংসাৰ প্ৰয়োজন, তেন্তে ইয়াক যিমান দূৰ সম্ভৱ একেটা বিচাৰপীঠৰ সন্মুখত গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে তালিকাভুক্ত কৰা হ'ব।

(৪) যিকোনো পৰ্যায়ত, যদিহে আদালত এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে আবেদনখন গুৰুত্বহীন আৰু জটিল, ই আবেদনকাৰীৰ ওপৰত দৃষ্টান্তমূলক ব্যয় আৰোপ কৰিব পাৰে।”

১০. আপীলকাৰীৰ ফালৰ পৰা আহান জনোৱা মূল কথাটো হ'ল যে পঞ্জীয়কৰ কোনো প্ৰতিকাৰক আবেদনৰ পঞ্জীয়ন নাকচ কৰাৰ ক্ষমতা বা অধিকাৰ নাই আৰু এই আদালতৰ এখন বিচাৰপীঠে ইয়াৰ সিদ্ধান্ত ল'ব লাগে। এই বিষয়ত প্ৰত্যক্ষভাৱে কোনো সিদ্ধান্ত লোৱা হোৱা দেখা নাই আৰু সেইবাবে আমি এই বিষয়ত বিধি উপদেষ্টা হিচাপে আমাক সহায় কৰিবলৈ জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা শ্ৰী ৰাজু ৰামচন্দ্ৰনক অনুৰোধ কৰিছিলো আৰু তেওঁ সেই অনুৰোধ সাদৰেৰে গ্ৰহণ কৰিছিল। আবেদনকাৰীসকলৰ হৈ শ্ৰী আনন্দ সঞ্জয় এম. নুলিয়ে প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে আৰু আমি ইতিমধ্যে তেওঁৰ মূল যুক্তিসমূহ লিপিবদ্ধ কৰিছো। প্ৰতিবাদীৰ হৈ যুক্তি প্ৰদৰ্শন কৰা বিদ্বান জ্যেষ্ঠ পৰামৰ্শদাতা শ্ৰী বিজয় হানছাৰিয়াই ২০১৩ চনৰ নিয়মৰ আদেশ ৪৮-ৰ প্ৰতি আমাৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰি উল্লেখ কৰিছে যে যিহেতু এই গোচৰটো মৌখিকভাৱে দাখিল কৰাৰ পিছত মুক্ত আদালতৰ শুনানিত পুনৰীক্ষণ আবেদন নাকচ কৰা হৈছিল, ই ৰূপা অশোক হুৰা (উপৰোল্লিখিত)ৰ গোচৰত নিৰ্ধাৰিত কৰি দিয়া পাঁচজনীয়া বিচাৰপীঠৰ আদেশৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰ্ণ কৰা নাই শ্ৰীযুত হানছাৰিয়াই প্ৰতিকাৰক আবেদন দাখিল কৰাত পলম হোৱাৰ কথাও উল্লেখ কৰিছে। পুনৰীক্ষণ আবেদনখন নাকচ কৰা হৈছিল ১৮.১২.২০১৯ তাৰিখে আৰু দহ মাহৰ পিছত অৰ্থাৎ ৩১.১০.২০২০ তাৰিখত প্ৰতিকাৰক আবেদনখন প্ৰায় দহ মাহৰ পিছত দাখিল কৰা হৈছে। তেওঁ ২০১৩ চনৰ নিয়মৰ আদেশ ৪৮-ৰ ৩ নং নিয়মৰ বিধানসমূহ ব্যাখ্যা কৰিছে, য'ত পুনৰীক্ষণ আবেদনত গৃহীত ৰায় বা আদেশৰ তাৰিখৰ পৰা যুক্তিসংগত সময়ৰ ভিতৰত প্ৰতিকাৰক আবেদন দাখিল কৰিব লাগিব। কিন্তু পুনৰীক্ষণ আবেদন খাৰিজ হোৱাৰ পিছত প্ৰতিকাৰক আবেদন দাখিল কৰাৰ বাবে নিয়মত কোনো বিশেষ সময়সীমা নিৰ্দিষ্ট কৰা হোৱা নাই। গতিকে এনে আবেদন বিবেচনা কৰাৰ সময়ত পলমৰ বিষয়টোৰ ওপৰত সিদ্ধান্ত লোৱাটো আদালতৰ বিবেচনাধীন হোৱা বাঞ্ছনীয়।

১১. শ্ৰীযুত হানছাৰিয়াই ২০১৩ চনৰ আদেশ ৪৮-ৰ বিধি-২ৰ ক্ষেত্ৰত পুনৰীক্ষণ আবেদন দাখিল কৰাৰ বাবে ত্ৰিশ দিনৰ সীমাবদ্ধতাৰ সময়ৰ কথাও উল্লেখ কৰিছে। এই বিষয়ত আমাৰ মতামত হ'ল যে প্ৰতিকাৰক বিচাৰ ক্ষমতা এই আদালতৰ অন্তৰ্নিহিত ক্ষমতা বা অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ পৰা আহৰণ কৰা এক বিশেষ অধিকাৰ হোৱাৰ বাবে পুনৰীক্ষণ দাখিলৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত সীমাবদ্ধতা প্ৰতিকাৰক আবেদনৰ ক্ষেত্ৰত আবেদন দাখিলৰ ম্যাদ বৃদ্ধি কৰিব নোৱাৰিব। আমি এনে ধাৰণা পোষণ কৰাৰ মূলতে হৈছে এই আদালতৰ প্ৰতিকাৰক ক্ষমতা পুনৰীক্ষণ কৰাৰ ক্ষমতাৰ পৰা বাগৰি অহা নহয়, এই ক্ষমতা ভাৰতৰ সংবিধানৰ ১২৯ আৰু ১৪২ নং অনুচ্ছেদৰ পৰা আহৰণ কৰা হৈছে। তদুপৰি, ২০১৩ চনৰ নিয়মাৱলীৰ ৪৮ নং আদেশৰ বিধি ৩-ত বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে যে পুনৰীক্ষণ আবেদনত ৰায়দান বা ৰায় তাৰিখৰ পৰা যুক্তিসংগত সময়ৰ ভিতৰত নিৰাময় আবেদন দাখিল কৰিব লাগিব। আনকি ২০১৩ চনৰ নিয়মাৱলীতো প্ৰতিকাৰক আবেদন দাখিলৰ বাবে কোনো সময়সীমা নিৰ্ধাৰণ কৰা হোৱা নাই।

১২. শ্ৰীযুত হানছাৰিয়াৰ পৰৱৰ্তী যুক্তি হৈছে যে ৰূপা অশোক লুৰা (উপৰোল্লিখিত)ৰ গোচৰৰ ৰায়টো পুনৰ বিবেচনা কৰাৰ প্ৰয়োজন। কিন্তু উপৰোক্ত সিদ্ধান্ত এই আদালতৰ পাঁচজন সন্মানীয় ন্যায়াধীশৰ এক উচ্চ কৰ্তৃপক্ষৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা হৈছিল গতিকে আমি ইয়াৰ বৈধতাৰ ওপৰত প্ৰশ্ন তুলি ইয়াক পুনৰ বিবেচনা কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে নে নাই সেই কথাৰ ওপৰত মন্তব্য কৰিব নোৱাৰোঁ। গতিকে আমি এই বিষয়ত তেওঁৰ যুক্তি গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰোঁ। তেওঁ এই আদালতৰ পি. এন. ঈশ্বৰা আয়াৰ আৰু অন্যান্য বনাম পঞ্জীয়ক, উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ গোচৰৰ (১৯৮০ ৪ এচ চি চি ৬৮০) সিদ্ধান্তৰ উদ্ধৃতি দিছে য'ত কোনো বিষয়ৰ মূল বা প্ৰথম শুনানি আৰু পুনৰীক্ষণ পৰ্যায়ত পুনৰীক্ষণৰ মাজত পাৰ্থক্য দেখুওৱা হৈছে। এই ৰায়দানত এইটো ৰায় লোৱা হৈছিল যে এই দুয়োটা কাৰ্যকলাপৰ শুনানিৰ মাপকাঠি পৃথক। পুনৰীক্ষণ আবেদনৰ মৌখিক শুনানিৰ সংক্ৰান্তে সংশোধন কৰা উচ্চতম ন্যায়ালয় নিয়ম, ১৯৬৬-ৰ সংশোধনীৰ সন্দৰ্ভত এই ৰায় প্ৰদান কৰা হৈছিল।

যিকোনো ক্ষেত্ৰতে মৌখিক শুনানি সম্পূৰ্ণৰূপে নিৰাময়ৰ ক্ষেত্ৰত বাদ দিয়া হোৱা নাই। মৌখিক যুক্তি অবিহনে প্ৰতিকাৰক আবেদনসমূহ জাননী জাৰিকৰণৰ দ্বাৰা খাৰিজ কৰিব লাগে নে বিপৰীত পক্ষক অৱগত কৰাৰ পিছত মৌখিক দাখিল হ'ব লাগে সেই বিষয়ে সিদ্ধান্ত লোৱাটো বিচাৰপীঠৰ

বিবেচনাধীন। এই পদ্ধতি ২০১৩ চনৰ নিয়মাবলীৰ আদেশ ৪৮ৰ ৪ নং নিয়মত উল্লেখ কৰা হৈছে, যিটো এই ৰায়দানত পূৰ্বে উল্লেখ কৰা হৈছে।

১৩. যদিও গোচৰত ৰূপা অশোক হুৰা (উপৰোক্ত), পাঁচজন বিচাৰকৰ ৰায়ে নিৰ্দিষ্ট কৰিছিল যে এখন প্ৰতিকাৰক আবেদনত এটা প্ৰমাণ থাকিব লাগিব যে পুনৰীক্ষণ আবেদন জাৰিকৰণৰ দ্বাৰা নাকচ কৰা হৈছিল, মুক্ত আদালতত মৌখিক শুনানিৰ সময়ত আবেদনখন খাৰিজ কৰা পৰিণাম সেই ৰায়টোত নিৰ্দিষ্ট কৰা হোৱা নাই। ৰূপা অশোক হুৰা (ওপৰত উল্লেখ কৰা)ৰ গোচৰত এই আদালতৰ নিৰ্দেশনাবোৰ বিধিবদ্ধ পৰ্যায়লৈ উত্থান ঘটাই নিয়মাবলী প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। আবেদনকাৰীৰ যুক্তিসমূহ পৰীক্ষা কৰাৰ সময়ত, আমি এই নিয়মসমূহৰ বিষয়েও উল্লেখ কৰিম।

১৪. বিধি উপদেষ্টা শ্ৰীযুত ৰামচন্দ্ৰনে যুক্তি দাঙি ধৰিছে যে পুনৰীক্ষণ আবেদনখন জাননী জাৰিকৰণৰ দ্বাৰা নাকচ কৰা হৈছিল বুলি প্ৰকাশ কৰাটোৱে নিজেই এক প্ৰতিকাৰক আবেদনৰ বহনযোগ্যতাৰ প্ৰশ্নটো নিৰ্দেশনা কৰা উচিত নহয়। তেওঁ যুক্তি দৰ্শাইছে যে ২০১৩ চনৰ নিয়মৰ আদেশ ৫৫ অনুসৰি, এই আদালতত যিকোনো নিয়মৰ প্ৰয়োজনীয়তা মানি চলাৰ বাবে অজুহাত দেখুৱাবলৈ ক্ষমতা প্ৰদান কৰা হৈছে আৰু যদি সেই সন্দৰ্ভত কোনো আবেদন দাখিল কৰা হয়, তেন্তে পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ে তাত থকা চেম্বাৰত বিচাৰকৰ পৰা আদেশ গ্ৰহণ কৰিব লাগে আৰু সেই সম্পৰ্কে পক্ষসমূহক জনাব লাগে। উক্ত নিয়মাবলীত আৰু উল্লেখ কৰা হৈছে যে যদি পঞ্জীয়কৰ মতে, আবেদনখন মুক্ত আদালতত মোকাবিলা কৰাটো বাঞ্ছনীয়, তেন্তে তেওঁলোকে আবেদনকাৰীক আদালতৰ সন্মুখত ঘূৰাই দিব পৰা প্ৰস্তাৱৰ জাননী আন পক্ষসমূহক প্ৰদান কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিব পাৰে। শ্ৰী ৰামচন্দ্ৰনে ৰামা ৰাও পোৱাল বনাম সমাজ পৰিৱৰ্তন সমুদায় (প্ৰতিকাৰ আবেদন (দেৱানী) ডি নং ৩৫৪০৪/২০১৫ সংক্ৰান্তে প্ৰদান কৰা এক আদেশৰ কথাও উল্লেখ কৰিছে। য'ত এই আদালতে প্ৰথমতে নিৰ্দেশ দিছিল যে বিচাৰপীঠৰ বহনযোগ্যতাৰ প্ৰশ্নটোৰ ক্ষেত্ৰত সংশ্লিষ্ট বিচাৰপীঠে সিদ্ধান্ত ল'ব। এই আদালতৰ এক সমন্বয় বিচাৰপীঠে মন্তব্য কৰিছিল:-

“আবেদনখনত দুটা বিষয় উত্থাপন কৰা হৈছে। প্ৰথমটো হ'ল মুক্ত আদালতত শুনানি গ্ৰহণ কৰা পুনৰীক্ষণ আবেদনত প্ৰদান কৰা আদেশৰ বিৰুদ্ধে এখন প্ৰতিকাৰক আবেদন বহনযোগ্য হ'ব নে নহয়। দ্বিতীয়টো হ'ল “ৰূপা অশোক হুৰা বনাম অশোক হুৰা আৰু আনজন”, (২০০২) ৪ এছচিচি ৩৮৯ “ত

নিৰ্ধাৰিত পূৰ্বচৰ্তসমূহ সন্তোষজনকভাৱে আছে নে নাই। পঞ্জীয়কে আবেদনকাৰীৰ বিৰুদ্ধে দুয়োটা বিষয়ৰ সিদ্ধান্ত লৈ, প্ৰতিকাৰক আবেদনখন বক্ষণাবেক্ষণযোগ্য নহয় বুলি বিবেচনা কৰিছিল। আবেদনকাৰীৰ হৈ বিদ্বান অধিবক্তাৰ শুনানি আৰু উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ নিয়মালয়ী, ২০১৩ৰ প্ৰাসংগিক বিধানসমূহ পৰ্যালোচনা কৰাৰ পিছত আমাৰ মতে বিচাৰপীঠে এই প্ৰশ্নসমূহৰ সিদ্ধান্ত ল'ব লাগে।

সেয়েহে পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ক উচ্চতম ন্যায়ালয় নিয়মৰ প্ৰাসংগিক ব্যৱস্থা অনুসৰি প্ৰতিকাৰক আবেদনখন জাৰি কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হ'ল।

পঞ্জীয়কৰ আদেশৰ বিৰুদ্ধে কৰা আবেদন ওপৰৰ চৰ্তত নিষ্পত্তি কৰা হ'ল।”

১৫. সেই কাৰ্যবিধি এজন পঞ্জীয়কৰ আদেশৰ পৰা সমন্বয় বিচাৰপীঠে পাইছিলগৈ। কিন্তু পৰৱৰ্তী সময়ত এই আদালতৰ চাৰিজন মাননীয় ন্যায়াধীশক লৈ গঠিত বিচাৰপীঠে ২৯.০৩.২০১৬ তাৰিখে প্ৰতিকাৰক আবেদনখন খাৰিজ কৰে।

১৬. তদুপৰি এই আদালতে মহম্মদ আৰিফ বনাম পঞ্জীয়ক, ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয় [(২০১৪) ৯ এছচিচি ৭৩৭], সংক্ৰান্তে দিয়া ৰায়ত য'ত মৃত্যুদণ্ডৰ শাস্তি প্ৰদান কৰা হয়, তেনে ক্ষেত্ৰত দোষী সাব্যস্ত হোৱা ব্যক্তিৰ বাবে পুনৰীক্ষণ আবেদনৰ জড়িয়তে এক সীমিত মৌখিক শুনানিৰ অধিকাৰ প্ৰদান কৰা হয়। পৰৱৰ্তী সময়ত ইউনিয়ন অৱ ইণ্ডিয়া আৰু অন্যান্য বনাম কাৰ্বাইড কৰ্প'ৰেচন আৰু অন্যান্য [২০১০ চনৰ প্ৰতিকাৰক আবেদন (দেৱানী) নং ৩৪৫-৩৪৭], গোচৰত এই আদালতৰ পাঁচজনীয়া বিচাৰপীঠে ১৪.০৩.২০২৩ তাৰিখে গৃহীত আদেশৰ দ্বাৰা পক্ষসমূহৰ প্ৰতিকাৰক অধিকাৰৰ ব্যৱহাৰৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰি আবেদনখন খাৰিজ কৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল। এই গোচৰ সংক্ৰান্তে ১৯৮৪ চনত সংঘটিত ভূপাল গেছ দুৰ্ঘটনাৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা গোচৰত হোৱা বিবাদৰ নিষ্পত্তি পুনৰ মুকলি কৰিবলৈ আবেদন কৰি ভাৰত চৰকাৰে দাখিল কৰা এখন প্ৰতিকাৰক আবেদন আদালতখনে পৰীক্ষা কৰি আছিল। বিবাদৰ নিষ্পত্তিৰ আদেশক লৈ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰা পূৰ্বৰ পুনৰীক্ষণ আবেদনসমূহ নাকচ কৰা হৈছিল আৰু ইয়াৰ পিছত ভাৰত চৰকাৰে ইয়াৰ পুনৰীক্ষণৰ কথা উত্থাপন কৰা নাছিল। শ্ৰী ৰামচন্দ্ৰনে কয় যে পূৰ্বৰ পুনৰীক্ষণ আবেদনসমূহ মুক্ত আদালতত শুনানিৰ পিছত খাৰিজ কৰা হৈছিল, তাৰ

পিছতো সাংবিধানিক বিচাৰপীঠে এই আদালতৰ প্ৰতিকাৰক অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ আহ্বান জনোৱা পক্ষসমূহৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল।

১৭. ইউনিয়ন কাৰ্বাইড গোচৰ (ওপৰোল্লিখিত) সন্দৰ্ভত এই আদালতৰ সিদ্ধান্তত সাংবিধানিক বিচাৰপীঠে ৰূপা অশোক হুৰা গোচৰত উল্লেখ কৰা নিৰ্দেশনা পুনৰ শক্তিশালী কৰিলে। এই নিৰ্দেশনাই প্ৰতিকাৰক আবেদনৰ পৰিসৰ সীমিত কৰিলে।

“২৮. এনে প্ৰাৰ্থনাৰ অনুমতি দিয়া আৰু প্ৰতিকাৰক আবেদনৰ জৰিয়তে এনে ব্যতিক্ৰমী আইনী সকাহ প্ৰদান কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আমি যথেষ্ট সতৰ্কতা অৱলম্বণ কৰিব লগা হৈছে। ৰূপা অশোক হুৰা গোচৰত আদালতে প্ৰতিকাৰক আবেদন গ্ৰহণৰ সকলো ভিত্তি তালিকাভুক্ত নকৰাৰ বিপৰীতে অন্তৰ্নিহিত ক্ষমতাক নিয়মিতভাৱে ব্যৱহাৰ কৰিব নালাগে বুলি গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। পুনৰীক্ষণ আবেদন খাৰিজ কৰাৰ পিছত চূড়ান্ত হৈ পৰা আদেশ পুনৰ বিবেচনা কৰিবলৈ সাৱধানতাৰ প্ৰয়োজন। প্ৰসংগ আৰু বিষয়টোৰ প্ৰকৃতি বিবেচনা কৰিলে নিশ্চিতভাৱে পূৰ্বে উল্লেখ কৰা প্ৰাৰম্ভিক আপত্তিটোৰ সমাধানৰ উপৰিও প্ৰতিকাৰক আবেদনখন ভালদৰে পৰীক্ষা কৰাটো বিবেচনাপূৰ্ণ হ'ব।”

১৮. ওপৰোক্ত ৰায়সমূহৰ সাৰমৰ্মৰ পৰা স্পষ্ট হয় যে এখন প্ৰতিকাৰক আবেদনৰ বহনযোগ্যতাৰ প্ৰশ্নটো চূড়ান্তভাৱে এই আদালতৰ এখন বিচাৰপীঠে পৰীক্ষা কৰিব লাগিব। ৰূপা অশোক হুৰাৰ গোচৰৰ ক্ষেত্ৰতো এনে বিচাৰপীঠৰ গঠন কৰা হৈছিল। আনকি ইয়াক ২০১৩ চনৰ আদেশ ৪৮ টো ৪ নং বিধিতো অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। কিন্তু বিচাৰপীঠ গঠনৰ প্ৰশ্ন উত্থাপন হ'ব প্ৰতিকাৰক আবেদন গ্ৰহণ কৰাৰ পিছতহে। এই ৰায়দানত আমি যি আলোচনা কৰিছো তাৰ বিষয়বস্তু প্ৰতিকাৰক আবেদনখন জাননী জাৰিকৰণৰ দ্বাৰা নাকচ কৰা উচিত হয় নে নহয় সেয়া বিবেচনা কৰাটো নহয়। আমি সমাধান কৰিবলগীয়া বিষয়টো হ'ল পুনৰীক্ষণ আবেদন প্ৰচাৰৰ দ্বাৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ কোনো প্ৰভাৱ নাই বুলি কেৱল এই ভিত্তিতে পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ে এখন প্ৰতিকাৰক আবেদন খাৰিজ কৰিব পাৰে নোৱাৰে। আমি শ্ৰী ৰামচন্দ্ৰনৰ যুক্তি মানি লৈছো যে এই ক্ষেত্ৰত সিদ্ধান্ত এই আদালতৰ এখন বিচাৰপীঠে লোৱা উচিত, পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ৰ দ্বাৰা নহয়। এয়া এক ন্যায়িক প্ৰক্ৰিয়া। এইটোৱেই প্ৰকৃততে ৰামা ৰাও পোৱাল (উপৰোল্লিখিত) ৰ গোচৰ সংক্ৰান্তত ০৮-০২-২০১৬ তাৰিখে সমন্বয় বিচাৰপীঠে প্ৰদান কৰা ৰায়ৰ পৰা বাগৰি অহা। তদুপৰি, যদিও ৰূপা অশোক হুৰাৰ গোচৰত প্ৰতিকাৰক আবেদন দাখিল কৰাৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট চৰ্ত উল্লেখ কৰা হৈছে, তথাপিও

ৰায়দানত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা হোৱা নাই যে সেই চৰ্তসমূহ পূৰণ নহ'লে পঞ্জীয়নৰ পৰ্যায়ত প্ৰতিকাৰক আবেদন খাৰিজ কৰিব লাগে। পঞ্জীয়কে আবেদন গ্ৰহণ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিব পৰা ভিত্তিসমূহ ২০১৩ চনৰ নিয়মৰ পঞ্চদশ আদেশৰ ৫ নং নিয়মত নিশ্চিতভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। আপীল কৰা আদেশত ২০১৩ চনৰ নিয়মালীৰ পঞ্চদশ আদেশৰ ৫ নং নিয়মৰ উল্লেখ কৰা হৈছে। কিন্তু এই নিয়মে বৰ্তমানৰ প্ৰতিকাৰক আবেদন নাকচ কৰাত উল্লেখ কৰা ভিত্তিত পঞ্জীয়কক নিৰাময় আবেদনৰ পঞ্জীয়ন নাকচ কৰিবলৈ কৰ্তৃত্ব প্ৰদান নকৰে। মুক্ত আদালতত পুনৰীক্ষণ আবেদনৰ শুনানি গ্ৰহণৰ কাৰ্য্যটো ২০১৩ চনৰ নিয়মৰ পঞ্চদশ আদেশৰ ৫ নং নিয়মত ব্যৱহাৰ কৰা "যে ই কোনো যুক্তিসংগত কাৰণ প্ৰকাশ নকৰে" বাক্যাংশৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত নপৰে। সেই কাৰক এক অতি উত্তম কাৰিকৰী ক্ৰটি হ'ব। ইয়াৰ আগত উত্থাপন কৰা প্ৰশ্নটোৰ গুৰুত্ব বিবেচনা কৰি, ইউনিয়ন কাৰ্বাইড (উপৰোল্লিখিত)ৰ গোচৰত এই আদালতৰ সাংবিধানিক বিচাৰপীঠে মুক্ত আদালতৰ শুনানিত পুনৰীক্ষণ আবেদন খাৰিজ হোৱাৰ পিছতো প্ৰতিকাৰক আবেদনখন পৰীক্ষা কৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল যদিও অৱশেষত প্ৰতিকাৰক আবেদনখন নাকচ হৈছিল।

১৯. এতিয়া আমি এখন প্ৰতিকাৰক আবেদনত পুনৰীক্ষণ আবেদনত উল্লেখ কৰা ভিত্তিবোৰ লোৱা আৰু জাননী জাৰিকৰণৰ দ্বাৰা নাকচ কৰা কথাটো নথকা বুলি জনাৰ পিছত পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ে কি পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিব সেই প্ৰশ্নটোলৈ আহোঁ। আমি দুটা উদাহৰণ উল্লেখ কৰিছো য'ত এই আদালতে মুক্ত আদালতত সংশ্লিষ্ট পুনৰীক্ষণ আবেদনসমূহ নাকচ কৰাৰ পিছত ইয়াৰ প্ৰতিকাৰক অধিকাৰক্ষেত্ৰ আহ্বান কৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল। মুক্ত আদালতৰ শুনানিত নাকচ হোৱাৰ পিছত পুনৰীক্ষণ আবেদনটো প্ৰতিকাৰক অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ জৰিয়তে পুনৰীক্ষণ যোগ্য হয় নে নহয় সেয়া সিদ্ধান্ত লোৱাৰ ক্ষমতা পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ৰ হাতত ন্যস্ত কৰিব নোৱাৰি। আমি ইতিমধ্যে লক্ষ্য কৰাৰ দৰে, সেয়া এক ন্যায়িক প্ৰক্ৰিয়াহে হ'ব। পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ে আনকি এনে পৰিস্থিতিত, বিলম্বৰ ক্ষমাৰ বাবে আবেদন নোহোৱাকৈ আবেদন দাখিল কৰাত পলম হোৱাৰ দৰে বিষয়টো "ক্ৰটিপূৰ্ণ" হিচাপে মূলতুবী ৰাখিবও নোৱাৰে। আমি এই কথাটো কেৱল এটা দৃষ্টান্তৰ জৰিয়তেহে উল্লেখ কৰিছো। সেই পৰিস্থিতিত পলম ক্ষমা কৰিবলৈ আবেদন দাখিল কৰিলে মূল বিষয়টো সমাধান হ'ব, আৰু তাৰ পিছত পলমৰ অজুহাত দেখুৱাব লাগে নে নালাগে সেই কথা আদালতে নিৰ্ধাৰণ কৰিব। এই গোচৰটোৰ আসোঁৱাহ নিৰাময় কৰাটো পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ ভিতৰত নাথাকিব। আমিও নাভাবো যে

২০১৩ চনৰ নিয়মৰ আদেশ ৫৫ৰ ৫ নং বিধিৰ অধীনত আপীল কৰাটো সঠিক হ'ব, কিয়নো সেই নিয়মৰ অধীনত যিবোৰ পৰিস্থিতিত পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ে আবেদন এখন গ্ৰহণ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিব পাৰে সেইবোৰ স্পষ্টভাৱে প্ৰকাশ কৰা হৈছে। ২০১৩ চনৰ নিয়মাৱলীৰ আদেশ ৪৮-ৰ ২(১) নং বিধি অনুসৰি উল্লেখ কৰাত ব্যৰ্থ হোৱাটো এনে এটা চৰ্ত নহয় যি পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ক নিজেই এক প্ৰতিকাৰক আবেদন গ্ৰহণ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰাৰ ক্ষমতা প্ৰদান কৰে।

২০. আমাৰ মতে, এনেধৰণৰ গোচৰ প্ৰক্ৰিয়াত পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ে অনুসৰণ কৰিবলগীয়া পথটো ২০১৩ চনৰ নিয়মাৱলীৰ ৫৫ নং আদেশৰ ২ নং বিধিত উল্লেখ কৰা হৈছে। এয়াই বিদ্বান বিধি উপদেষ্টাই উল্লেখ কৰা যুক্তি আৰু আমি কৈছিল উক্ত নিয়মটো তলত উদ্ধৃত কৰিছো

“ আদেশ ৫৫

ক্ষমতা বিতৰণ আৰু অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ ক্ষমতা

২. যিকোনো নিয়মৰ প্ৰয়োজনীয়তা পালন কৰাৰ পৰা ৰেহাই দিয়া আবেদন প্ৰথমে পঞ্জীয়কক সম্বোধন কৰা হ'ব। তেওঁ এই সম্পৰ্কে বিচাৰকৰ কক্ষত গৈ নিৰ্দেশনা গ্ৰহণ কৰিব আৰু পক্ষসমূহক সেই বিষয়ে অৱগত কৰিব, কিন্তু যদি, পঞ্জীয়কৰ মতে, আবেদনখন মুক্ত আদালতত শুনানি কৰাটো বাঞ্ছনীয়, তেওঁ আবেদনকাৰীক আদালতক ঘূৰাই দিব পৰা প্ৰস্তাৱৰ জাননীৰ সৈতে আন পক্ষক সেৱা আগবঢ়াবলৈ নিৰ্দেশ দিব পাৰে।”

২১. আমি এই মত পোষণ কৰোঁ যে যদি কোনো প্ৰতিকাৰক আবেদন ৰাজহুৱা শুনানিৰ পিছত পৰ্যালোচনা আবেদন নাকচ কৰা সিদ্ধান্তৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হয়, তেন্তে ইয়াত ২০১৩ চনৰ নিয়মাৱলীৰ আদেশ ৪৮-ৰ বিধি ২ (১) ত উল্লেখ কৰা প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰণ নকৰাৰ বাবে ক্ষমাৰ অনুৰোধ অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব লাগিব। এনে প্ৰয়োজনীয়তাৰ পৰা ৰেহাই বিচাৰি কৰা আবেদনৰ ক্ষেত্ৰত পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ৰ বাবে সঠিক কামটো হ'ব –বিচাৰকৰ কক্ষত গৈ নিৰ্দেশনা লোৱা আৰু তাৰ পিছত পক্ষসমূহক এনে নিৰ্দেশনা সম্পৰ্কে অৱগত কৰা। ২ নং বিধিত উল্লেখ কৰা অনুসৰি, পঞ্জীয়কজনে নিজেই আবেদনকাৰীক আদালতৰ আগত ঘূৰাই দিব পৰা প্ৰস্তাৱৰ জাননীৰ সৈতে আন পক্ষক সেৱা আগবঢ়াবলৈ প্ৰস্তাৱ দিব পাৰে, আনহাতে লগতে তেওঁ মত প্ৰকাশ কৰিব যে আবেদনখন মুক্ত আদালতত শুনানিৰ প্ৰয়োজন। পুনৰীক্ষণ আবেদনখন মুক্ত

আদালত শুনানিত নাকচ হোৱাৰ পিছত প্ৰতিকাৰক অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ আহ্বান কৰিব বিচৰা আবেদনকাৰীয়ে এই আদালতত আবেদন কৰিলে, তেনেক্ষেত্ৰত বিধিৰ এই অংশটো প্ৰযোজ্য নহ'ব। আমি ইতিমধ্যে মন্তব্য কৰাৰ দৰে এনে পৰিস্থিতিত প্ৰতিকাৰক অধিকাৰ ক্ষেত্ৰ আহ্বান কৰাৰ বাবে আবেদনকাৰীয়ে ২০১৩ চনৰ আদেশ ৪৮-ৰ ২(১)নং বিধি মানি চলাৰ পৰা ক্ষমা বিচাৰি আবেদন কৰিব লাগিব আৰু এনে আবেদনত বিষয়টো সঠিক নিৰ্দেশনাৰ বাবে বিচাৰকৰ কক্ষত ৰখাৰ অনুৰোধো থাকিব লাগিব। প্ৰতিকাৰক আবেদনৰ সৈতে সম্পৰ্কিত আন গোচৰবোৰত, য'ত পুনৰীক্ষণ আবেদন জাননী জাৰিকৰণ দ্বাৰা নাকচ কৰা হয়, প্ৰতিকাৰক আবেদন প্ৰথমে এই আদালতৰ তিনিজন জ্যেষ্ঠতম ন্যায়াধীশৰ এখন বিচাৰপীঠ আৰু সেইসকল ন্যায়াধীশৰ পীঠত, যাৰ আদেশৰ বিপক্ষে অভিযোগ অনা হৈছিল, যদিহে তেওঁলোক উপলব্ধ থাকে, তেওঁলোকৰ সন্মত দিব লাগিব। তাৰ পিছত, ২০১৩ চনৰ ৪৮ নং আদেশৰ আদেশ ৪ নং বিধিৰ উপবিধি (২), (৩) আৰু (৪) ত উল্লেখ কৰা নিয়ম অনুসৰণ কৰিব লাগিব।

২২. এতিয়ালৈকে এই আবেদনৰ ক্ষেত্ৰত, প্ৰতিকাৰক আবেদনখন পঞ্জীয়ন নাকচ কৰাৰ আদেশটো গৃহীত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এই নিয়ম অনুসৰণ কৰা হোৱা নাছিল। আমাৰ মতে, এই আদেশ, বিধিত উল্লেখ থকা ব্যৱস্থাৰ পৰিপন্থী। সেয়েহে, আমি বিবাদিত আদেশটো খাৰিজ কৰিলো।

২৩. অৱশ্যে, আমি বিষয়টো পঞ্জীয়কৰ ওচৰলৈ পুনঃ প্ৰেৰণ কৰাটো উপযুক্ত বিবেচনা নকৰো কিয়নো প্ৰতিকাৰক আবেদনখন ২০২০ চনতে দাখিল কৰা হৈছিল আৰু তেতিয়াৰ পৰা এতিয়ালৈকে যথেষ্ট সময় পাৰ হৈ গৈছে। আমি ইতিমধ্যে নিজেই বিশেষ অনুমতি আবেদনত গৃহীত প্ৰাৰম্ভিক আদেশৰ লগতে পুনৰীক্ষণ আবেদনৰ আদেশ চালি জাৰি পৰীক্ষা কৰিছো। আমি প্ৰতিকাৰক আবেদনবোৰো পৰ্যবেক্ষণ কৰিছো। আমি নাভাবো যে পুনৰ বিবেচনা কৰিবলৈ প্ৰতিকাৰক অধিকাৰক্ষেত্ৰ আহ্বান কৰাৰ বাবে আপীলকাৰীয়ে কোনো গোচৰ ৰুজু কৰিছে। সেয়েহে, আমি প্ৰতিকাৰক আবেদনসমূহ গ্ৰহণ কৰাৰ পৰা বিৰত থাকিলো। নিৰ্দিষ্ট পৰিস্থিতিত আমি নাভাবো যে নিৰ্দেশনাৰ বাবে বিষয়টো বিচাৰকৰ কক্ষলৈ ঘূৰাই পঠিওৱাৰ ফলত কোনো উদ্দেশ্য পূৰণ হ'ব।

২৪. বিধি উপদেষ্টা জ্যেষ্ঠ পৰামৰ্শদাতা শ্ৰী ৰামচন্দ্ৰনে আগবঢ়োৱা সহযোগিতাৰ বাবে তেওঁৰ প্ৰতি কৃতজ্ঞতা জনালো।

২৫. আপীলটো ওপৰত উল্লেখ কৰা চৰ্ত সাপেক্ষে নিষ্পত্তি কৰা হ'ল।

২৬. এই ৰায়দান আন পাঁচটা আনুষংগিক আবেদনৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য হ'ব যিবোৰ মূলতঃ পঞ্জীয়কৰ আদেশৰ আবেদন আৰু এই সকলোবোৰ আবেদন একে ধৰণেৰে সমাধান কৰা হ'ব।

জে. (অনিৰুদ্ধ বোস)

জে. (সুধাংশু ধুলিয়া)

নতুন দিল্লী;

২৬ ফেব্ৰুৱাৰী, ২০২৪

অনুবাদঃ দিতিমণি গগৈ, স্পেচিয়েল অফিচাৰ

Disclaimer- The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

“স্থানীয় ভাষা লৈ অনূদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনূদিত ৰূপ ব্যৱহাৰত নহ'ব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্য্যকৰী কৰণ আৰু ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বুলি বিবেচিত হ'ব।